

Ned i litteraturen

Et undervisningsforløb af
Anne Sofie Kilian

CARLSEN *Ekstra*
carlsensekstra.dk

Hvor solen skinner om natten er en stærk roman om tre unges søgen efter frihed. Det er også en **YA-roman**. YA står for Young Adult – en genre, der har fat i de helt store temaer: Identitet, seksualitet og vilde rejser – både dem ud i verden og dem ind i os selv. Og så stiller YA-romaner alle de svære spørgsmål: Hvem er jeg? Hvad vil jeg med mit liv? Og hvad skal jeg gøre for at nå mine drømme?

Hvor solen skinner om natten er også en **samtidsroman**. En samtidsroman foregår i den tid, hvor den er skrevet. Romanen her tager dig med til krigen i Syrien, hele vejen op til Middelhavet, over havet i en lille gummibåd med alt for mange mennesker, til en strand i Grækenland og et asylcenter og en privilegeret familie i Danmark. Den tager fat i aktuelle konflikter, og samtidig tegner den et billede af, hvordan det er at være ung lige nu.

Hvorfor skal du læse romanen?

Når du har læst romanen, er du blevet en stærk og spændende historie om identitet og frihed rigere. Du har fået styrket dine tekstanalysemuskler. Forhåbentligt er du blevet en smule klogere på dig selv og på verden omkring dig. Og måske har du fået smag for friheden til at være præcis den, du er.

Hvordan skal du arbejde?

I forløbet her skal du arbejde **alene**, med en **læsemakker** eller en **læsegruppe**. I skal også dele jeres læseoplevelse med hinanden i klassen.

Før du læser romanen, skal du spore dig ind på historien ved at tale med din læsegruppe om bogens titel, omslag og flapper. Du skal også se en dokumentarfilm, der kan hjælpe dig med at forstå den **ydre konflikt**, som sætter bogens handling i gang.

Mens du læser romanen, tager du noter i en **læseguide**. Noterne skal hjælpe dig til at holde styr på handlingen. I læseguiden kan du hente teksteksempler, som du kan bruge, når du undersøger teksten og samtaler om den. De første kapitler læser din lærer højt, derefter læser du med en læsemakker og alene. Der er indlagt læsestop undervejs, hvor I opsummerer og drøfter det, I har læst.

Efter du har læst romanen, skal du undersøge teksten ved hjælp af udvalgte litterære begreber. Til sidst skal du forholde dig til romanen. Du skal perspektivere den til dig selv og verden omkring dig og overveje, hvor du selv står i forhold til de temaer, som romanen drejer sig om.

Rigtig god fornøjelse!

Læsningen af en roman begynder i virkeligheden, før du går i gang med at læse. Når du kigger på en bogs titel, dens omslag og flapper, bliver du klædt på til læsningen og arbejdet med romanen. Det er en god ide at give sig tid til forarbejdet, for det gør læseoplevelsen større.

Læsegruppe

Titlen

Du kender sikkert udtryk som “Hvor solen aldrig går ned” eller “Hvor solen aldrig skinner”. Hvor skinner solen mon om natten? Hvordan er der sådan et sted? Er der konkrete steder på jorden, hvor den gør det?

Diskuter det med din læsegruppe.

Læsegruppe / Klassen

Omslag og bagsidetekst

- Skriv i stikord, hvad I ser på omslagets collage. Drøft, hvad collagen fortæller om bogens handling.
- Læs bagsideteksten højt for hinanden. Drøft, hvordan teksten passer med collagen. Teksten nævner fire steder: Syrien, Middelhavet, Grækenland og Danmark. Drøft i klassen, hvad sammenhængen mellem de fire steder er lige nu.

Klassen / Alene

Flapperne

- Læs citaterne på bagflappen. De er uddrag fra bogen. De handler alle tre om frihed, og det er bogens tre hovedpersoner, der gør sig tanker om, hvad frihed er for dem. Læs citaterne op på skift i klassen, og diskuter udsagnene.
- Skriv derefter alene, hvad frihed er for dig.

Ekstraopgave

Klassen

7 dage på Lesbos: Det er titlen på en dokumentfilm sendt på DR3 i 2015. Den handler om en gruppe unge danskere, som tager til den græske ferieø Lesbos som frivillige nødhjælpsarbejdere. Se filmen, og tal om den i klassen. (Filmen kan findes på MitCFU).

- Hvor er vi?
- Hvem møder vi?
- Hvad er situationen?
- Hvilke modsætninger stilles op?
- Hvilke billeder bliver hængende, efter at I har set filmen?

Og så er du klar til at læse!

Kapitel 1

Din lærer læser romanens første kapitel højt for klassen.

Klassen

Drøft disse spørgsmål:

- Hvor er vi?
- Hvilke personer møder vi?
- Hvem er jeg-fortælleren?

- Hvad er en dannelsesrejse?
- "8 dages frihed" siger Freddy – frihed fra hvad eller hvem?
- Hvorfor hedder kapitlet *Exodus*? Søg evt. på nettet.

Kapitel 2

Din lærer læser romanens andet kapitel højt for klassen.

Klassen

Drøft disse spørgsmål:

- Hvor er vi?
- Hvilke personer møder vi?
- Hvem er jeg-fortælleren?

- Hvad er det for en rejse, Habib er på?
- Hvem er Assad? Hvad er muhamara? Og Bohemian Rhapsody? Søg evt. på nettet.
- Hvorfor står kapitlets titel på arabisk?

Kapitel 3

Læsemakker

Læs nu kapitel 3 med din læsemakker. I kan skiftes til at læse højt.

Læsemakker

Find eksempler i teksten, og brug dem i en personkarakteristik af Freddy og Lulu. Vær opmærksom på, hvornår I læser *på*, og hvornår I læser *mellem* linjerne. Kom ind på:

- **Ydre træk:** udseende, væremåde
- **Indre træk:** tanker og følelser, relationer (familie, kæreste, venner), problem/problemer

Læsegrupper

- Tal sammen om, hvordan I vil karakterisere de to piger. Skriv gerne nye iagttagelser til.

Klassen

Præsenter jeres personkarakteristikker, og tal sammen om

- Lulus *Never go 1.7*-mantra
- Freddys planer om at læse jura
- Hvad drømmer pigerne om?
- Hvad er Freddys problem?

Kapitel 4

Læsemakker

Læs nu kapitel 4 med din læsemakker. I kan skiftes til at læse højt.

Læsemakker

Find eksempler i teksten, og brug dem i en personkarakteristik af Habib. Vær opmærksom på, hvornår I læser på, og hvornår I læser mellem linjerne. Kom ind på:

- Ydre træk: udseende, væremåde
- Indre træk: tanker og følelser, relationer, problem/problemer

Læsegrupper

- Hvordan I vil karakterisere Habib? Skriv gerne nye iagttagelser til.

I klassen

Præsenter jeres personkarakteristik, og tal sammen om

- Habibs flashback fra hulen
- Habibs tanker om at vise, hvem han er
- Hvad drømmer Habib om?
- Hvad er Habibs problem?

Resten af romanen

Resten af romanen skal du læse alene – men med indlagte klassesdrøftelser undervejs.

Du skal tage stikord til det, du læser, i en **læseguide**. Læseguiden hjælper dig med at holde styr på handlingen og personerne, og du skal bruge stikordene til at undersøge romanen, efter du har læst. Lav selv læseguiden på et A3-papir eller få den af din lærer. På næste side kan du se, hvordan den skal se ud.

HVOR SOLEN SKINNER OMNATTEN	Kapitel 5-7	Kapitel 8-12	Kapitel 13-17	Kapitel 18-23	Kapitel 24-29
Handlingsforløbet					
Freddy (projekter, problemer, udvikling)					
Habib (projekter, problemer, udvikling)					
Tanker om frihed					

Gør sådan her:

- Læs kapitel 5-7 alene, og skriv stikord undervejs. Tal bagefter i klassen om, hvad kapitlerne handler om. Brug dine stikord i samtalen.
- Læs derefter kapitel 8-12, skriv stikord og tal om det, du har læst, med resten af klassen.
- Fortsæt på denne måde, til hele romanen er læst.

Bemærk:

Når du tager stikord til tanker om frihed, kan det være en hjælp at vælge tre forskellige farver til at markere henholdsvis Freddys, Habibs og Lulus tanker om frihed.

Styr på teksten

Inden I dykker ned i analysen af romanen, skal I samle op på, hvad I har læst.

Klassen

- Hvem er personerne? Udvikler de sig undervejs?
- Hvad er problemet/problemerne?
- Hvordan slutter romanen?
- Hvordan passer romanen på karakteristikken af YA og samtidsromaner? Hvilke samtidsmarkører kan I finde? Prøv at dele markørerne op i fx sprog, begivenheder og problematikker.

Fokus på kompositionen

Undersøg, hvordan teksten er bygget op.

Klassen

- I romanens første kapitler er handlingen delt op i to parallelle handlingsspor. Hvornår krydser de to spor hinanden og bliver til et?
- Hvad betyder det for jeres opfattelse af handlingen, at romanen i begyndelsen består af to handlingsspor, der bliver til et?
- I romanen finder I forskellige grafiske udtryk:
 - Almindelig brødtekst
 - Tekst i kursiv
 - Tekst skrevet med en anden skrifttypeHvordan bliver de forskellige udtryk brugt?

Klassen

Da vi møder Freddy og Habib første gang, har de begge begivet sig ud på en rejse. Rejsen er **motiv** i mange fiktive tekster. Det kender I fra eventyrerne, hvor prinser og prinsesser, klodsede drenge og piger med røde hætter forlader det trygge og velkendte, begiver sig ud i verden og må meget igennem, inden de vender hjem igen.

Til at skabe overblik over sådan et **hjem-ude-hjem-forløb** kan man bruge **kontraktmodellen**. Du får kontraktmodellen udleveret af din lærer, og I gennemgår faserne i klassen.

Del klassens **læsegrupper** sådan, at læsegruppens ene makkerpar skal bruge kontraktmodellen på Freddys historie, og det andet makkerpar skal bruge kontraktmodellen på Habibs historie.

Læsemakker

Sammen med din makker skal du nu prøve at sætte enten Habibs eller Freddys historie ind i kontraktmodellen. Brug udvalgte kapiteltitler til at markere de forskellige faser.

Hvis I arbejder med Habib, skal *Lastbil* være den første titel i modellen og *Asylcenter* den sidste.

Hvis I arbejder med Freddy, skal *Exodus* være den første titel i modellen og *Hjem* den sidste.

Læsegrupper

- Præsenter jeres kontraktmodel for det andet makkerpar i jeres læsegruppe.
- Drøft hvilke ligheder og forskelle, der er mellem Habibs og Freddys kontraktmodeller.

Klassen

- Drøft de to kontraktmodeller i klassen.
- Hvad betyder det for jeres måde at forstå romanen på, at I sætter handlingen ind i kontraktmodellen?

En roman – to fortællere

Alle tekster har en stemme, der fortæller historien. Romanen her har to **fortællerstemmer**. Habib og Freddy er begge jeg-fortællere, og her skal du arbejde med, hvad det betyder for din oplevelse af romanen.

En *jeg-fortæller* fortæller historien ud fra det jeg'et ser, oplever, føler og tænker. En jeg-fortæller har (næsten) altid **indre synsvinkel**. Til gengæld har læseren kun jeg'ets synsvinkel på historien at gøre godt med.

Men her får læseren altså historien fra to synsvinkler, fortalt af to jeg-fortællere, med indre syn hos både Freddy og Habib.

Klassen

Hvad betyder det for jeres opfattelse af handlingen og personerne, at romanen er skrevet med skiftende synsvinkel?

Læsegrupper

Habib og Freddy kommer fra to forskellige steder i verden. Deres vilkår er vidt forskellige, men der er også meget, de har tilfælles.

Brug den indsigt, som de to jeg-fortællere giver jer, og drøft, hvilke ligheder og forskelle I kan finde mellem de to jeg-fortællere. Opstil lighederne

og forskellene i et **Venn-diagram**, og hæng diagrammerne op i klassen. I kan fx komme ind på

- Miljø
- Karaktertræk
- Familierelationer – herunder opgør med familien
- Problemer
- Drømme

Spot på sproget

At romanen er en samtidsroman, og at fortællerstemmerne tilhører to unge, afspejler sig i sproget. Samtidig er romanens sprog beskrivende og fuldt af billedsprog.

Læsegrupper

Fordel tekststederne herunder, så hver læsegruppe får et hver. Hvis din gruppe har fået et flashback eller en korrespondance, vælger I selv, hvilket eksempel i bogen det skal være.

Læs tekststedet, og vælg et nedslag (3-5 linjer), som er interessante at analysere sprogligt.

I analysen kan I fx komme ind på ordklasser, sætningsopbygning og billedsprog.

- Side 7 (flyveturen)
- Side 38 (ritualet)
- Side 48 (turen i gummibåden)
- Side 150 (Akropolis)
- Et flashback
- En korrespondance

Klassen

Vis jeres citat på tavlen, og forklar, hvorfor I har valgt jeres sted.

Lad klassen komme med bud på sproglige virkemidler i citatet, og suppler med udgangspunkt i jeres egen analyse.

De store temaer – identitet og frihed

Identitet og frihed er to af tekstens store temaer. Identitetsdannelse handler om at finde svar på spørgsmålene *hvem er jeg?* og *hvad vil jeg med mit liv?* Friheden gør Freddy, Lulu og Habib sig tanker om gennem hele bogen.

Læsegrupper

- Skriv tankerne om frihed fra din læseguide op på et lille papirkort. Du skal skrive en tanke pr kort.
- Saml kortene midt på bordet, og træk på skift et kort.
- Diskuter frihedstankerne, og formuler et frihedsmantra for Freddy og et for Habib – Lulu har allerede formuleret sit.

Klassen

Præsenter frihedsmantraerne for hinanden.

- Hvordan hænger frihed og identitet sammen for personerne i bogen?
- Hvem påvirker deres identitetsdannelse – positivt og negativt?
- Hvem er deres frihedshjælpere – og –modstandere?
- Hvad lærer de om frihed undervejs? Hvad lærer de om sig selv?
- Hvilke andre temaer kan I finde i bogen? Brug noterne i din læseguide.

Tilbage til titlen

Drøft i klassen

- Hvor er det, solen skinner om natten?
- Hvordan kan titlen læses symbolsk?

Romanen og din verden

Du har måske hørt det før? At litteraturen kan ændre vores syn på verden og på os selv.

Klassen

Diskuter, om I er enige i det udsagn ud fra spørgsmålene her:

- Har romanen ændret dine tanker om den verden, du lever i? Om krige, flygtninge, undertrykkelse og diskrimination? Lav en før/efter-runde i klassen.

Hvis I så dokumentarfilmen “7 dage på Lesbos”, inden I læste romanen:

Klassen

Med udgangspunkt i dokumentaren, som I så i begyndelsen af forløbet, og læsningen af romanen, skal I drøfte:

- Hvad kan fakta (fx en dokumentarfilm), som fiktion ikke kan?
- Hvad kan fiktion, som fakta ikke kan?

Viderekirivning

“Vi er i live, og engang bliver det sommer.” Sådan lyder Habibs sidste ord i romanen. Men hvad sker der med Habib og Freddy, efter at romanen slutter?

Alene

- Halvdelen af klassen skriver videre på Habibs historie. Skriv i jeg-fortæller-formen, og husk dig selv på samtidsromanens genretræk, mens du skriver.
- Den anden halvdel af klassen skriver videre på Freddys historie. Skriv i jeg-fortæller-formen, og overvej, om der er spor på tekstens sidste sider, der kan guide dig på vej.

OUTRO

Logskrivning

Alene

Skriv i 10 minutter dine tanker om romanen og forløbet.

- Hvad synes du om romanen og hvorfor?
- Kan du kende dig selv i romanen og hvordan?
- Læs den tekst, du skrev i begyndelsen af forløbet om, hvad frihed er for dig. Har læsningen af romanen ændret noget? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvem påvirker din identitet – positivt og negativt?
- Hvem er dine frihedshjælpere og –modstandere?
- Hvad siger romanen om det at være menneske i verden – på tværs af tid og sted?

Klassen

Tal om jeres tanker i klassen.